

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

S2023/00440

Yttrande över SOU 2023:5 Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja

Kommunal vill med anledning av rubricerad utredning framföra följande synpunkter:

Inledning

Kommunals uppgift är att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt. Förbundet ska bland annat verka för en samhällsutveckling som stärker allas lika värde, social rättvisa, generell välfärdspolitik, full sysselsättning och jämställdhet mellan kvinnor och män. Kommunal är fackförbundet för bland annat skötare.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 17 juni 2020 att uppdra åt en särskild utredare att föreslå hur samordnade insatser när det gäller vård, behandling och stöd kan säkerställas för barn, unga och vuxna personer med samsjuklighet i form av missbruk och beroende och annan psykiatrisk diagnos eller närliggande tillstånd. I samsjuklighetsutredningens uppdrag har bland annat ingått att analysera och lämna förslag på hur samverkan för personer med samsjuklighet kan förbättras mellan huvudmännen och mellan verksamheter med samma huvudman. Det har även ingått att se över ansvarsfördelningen mellan huvudmännen och lämna förslag på hur ansvaret för personer med samsjuklighet kan samlas hos en huvudman (Dir. 2020:68). Delbetänkandet överlämnades den 25 november 2021. Regeringen beslutade i tilläggsdirektiv (Dir. 2021:96) den 28 oktober 2021 att ge utredaren i uppdrag att lämna förslag på en gemensam lagstiftning för att bland annat göra tvångsvårdslagstiftningen mer flexibel i sin utformning, säkerställa att insatser ges utifrån den enskildes behov samt stärka rättssäkerheten och säkerheten i vården för de personer som ska vårdas med stöd av den gemensamma tvångslagstiftningen. I tilläggsdirektivet ingick även att ta ställning till och bedöma behov av förändringar i ansvarsfördelningen mellan de berörda huvudmännen.

Detta nu aktuella slutbetänkande av samsjuklighetsutredningen handlar främst om hur en ny tvångsvårdslagstiftning ska utformas när det gäller personer som har skadligt bruk eller beroende. Reformen syftar till att öka tillgången till samordnad behandling av olika psykiatriska tillstånd och på att ge ett samordnat, behovsanpassat och personcentrerat stöd till personer som behöver insatser på flera livsområden samtidigt. Här väljer Kommunal att ta ställning till de aspekter av förslagen i betänkandet som har betydelse för arbetsvillkoren för medlemmarna i Kommunal, främst de som jobbar inom psykiatrin.

Kommunal.

Den nu aktuella utredningens förslag

Syftet med förslagen i betänkandet är att skapa en mer sammanhållen och personcentrerad vård, att institutionsvård ska ersättas med psykiatrisk vård och en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja. Utredningen föreslår att behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård. Tvångsvård för skadligt bruk eller beroende ska enligt förslag ges enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, förkortad LPT, på en sjukvårdsinrättning som drivs av regionen. Det innebär att lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, upphör och att Statens institutionsstyrelse inte längre ska ha uppdraget att bedriva tvångsvård för vuxna personer med skadligt bruk eller beroende. Att vården integreras inom ramen för psykiatrin innebär även att personer som i dag vårdas enligt LPT, men har behov av insatser för ett skadligt bruk eller beroende, enklare kan få det. Personer med ett allvarligt beroende har ofta även en omfattande somatisk ohälsa, vilket talar för att vården bör ges i närhet även till sådan vård.

Regionen ska alltså ansvara för vård och behandling utan samtycke vid skadligt bruk och beroende. En sådan stor förändring ställer krav på omfördelning av resurser och regioner som arbetsgivare. Kommunal anser att regionerna bör arbeta aktivt för att säkerställa kompetensförsörjning inom psykiatrin. Utredningen lyfter att åtgärder för att vara en attraktiv arbetsgivare måste vidtas. Det kan exempelvis handla om lön och arbetsvillkor. Kommunal instämmer. En viktig del är att medarbetare får utrymme att använda sin kompetens och utvecklas.

Det behövs även ytterligare fokus på regionanställda skötares arbetsmiljö. Hot och våld är redan nu ett allvarligt arbetsmiljöproblem, som måste förebyggas genom systematiskt arbetsmiljöarbete och tillräckliga resurser, inte minst bemanning och kompetens. Det behöver även finnas tydliga rutiner för att hantera risken för avvikelser.

Vänliga hälsningar
Kommunal

Malin Ragnegård
Förbundsordförande

Mari Huupponen
Utredare